

controleur ingevallen; er waren toen ca. vierhonderd deelnemers. Hij vond dat de organisatie veel te wensen overliet, hij wilde er wel iets aan doen. Men was verheugd dat een bekwaam, enthousiast en innemend officier (*beau garçon*, tikje ijdel misschien) bereid was, die organisatie te verbeteren. Breunese gaf zich daar grote moeite voor. Zijn denkbeeld was het ook, delegaties uit het buitenland tot deelneming uit te nodigen. Van jaar tot jaar steeg het aantal wandelaars met sprongen, Breunese vond, zei hij later, de Vierdaagse 'een goed middel om in ons volk de binding te versterken en de hulpvaardigheid en de offervaardigheid te versterken'¹ – aan die binding ontbrak, meende hij, heel veel. Hij was zich in de periode tussen de twee wereldoorlogen niet alleen aan de geringe offervaardigheid voor het defensie-apparaat gaan ergeren maar ook aan de politieke verdeeldheid in den lande. Van geen enkele politieke partij was of werd hij lid en het uiterlijke beeld dat het Derde Rijk bood, ging hem in toenemende mate verblinden. Politiek begrip had hij niet; steeds van zijn eigen goede bedoelingen overtuigd, kon hij niet begrijpen dat anderen daar kritiek op hadden. Zelf stak hij daarentegen na de meidagen vol kritiek op anderen: kritiek op de koningin die haar volk verlaten had, kritiek op de ministers die (hij had van een familielid bijzonderheden vernomen) tijdens hun beraadslagingen in het departementsgebouw van Economische Zaken in verwarring waren geweest, kritiek op de generaals die zo dom waren, zich in krijgsgevangenschap te laten afvoeren in plaats van de zijns inziens alleszins redelijke erewoordsverklaring te ondertekenen. Daar kwam nog bij dat hij er in de zomer van '40, en ook nog wel langer, van overtuigd was dat Duitsland de oorlog eigenlijk al gewonnen had, althans zou winnen.

Alles tezamen waren dat omstandigheden die hem deden besluiten, zich ter beschikking te stellen voor de opbouw van een Nederlandse arbeidsdienst die gemodelleerd zou zijn op de Duitse, waarvan hij de ontwikkeling met sympathie gevolgd had. Alles wat naar godsdienstige vorming zweemde, moest uit die Nederlandse arbeidsdienst geweerd worden (dat zou maar een splijtzwam zijn), het Nederlanderschap diende voorop te staan en dat liet zich, zo meende Breunese, heel wel verenigen met tal van nationaal-socialistische denkbeelden, maar niet met invloed, laat staan beslissende invloed van NSB-zijde. Van de NSB moest hij niets hebben; in zijn gesprekken met *Wehrmachtbefehlshaber* Christiansen, die zijn afkeer van de NSB deelde, kon hij naar hartelust op Mussert en de zijnen afgeven. 'Een partij', schreef hij eind '40 in zijn dagboek, 'die een Italiaans uniform aan heeft, een Duitse groet brengt en een Spaanse vlag hijst en zich op straat gedraagt als krank-

¹ A.v.